

Kauhanen Miia ja Koukkari Kati

MAAHANMUUTTAJA KOTIÄITINÄ
Mama Treen merkitys kotoutumisessa

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala
Hoitotyön koulutusohjelma
Kevät 2009

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

OPINNÄYTETYÖ TIIVISTELMÄ

Koulutusala Sosiaali- terveys- ja liikunta-ala	Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma
Tekijä(t) Kauhanen Miia ja Koukkari Kati	
Työn nimi MAAHANMUUTTAJA KOTIÄITINÄ Mama Treen merkitys kotoutumisessa	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot Terveydenhoitotyön ammattiopinnot	Ohjaaja(t) Laitinen Maija -Liisa Toimeksiantaja Mannerheimin Lastensuojeluliitto: Heiman Eva
Aika Kevät 2009	Sivumäärä ja liitteet 27+5
<p>Suomeen on muodostunut noin 150 000 hengen ulkomaalaistaustainen väestö, johon kuuluu ihmisiä kaikilta mantereilta ja useimmista maailman maista. Vuonna 2005 suomessa puhuttiin yli 100 kieltä. Monikulttuurisuus on tullut myös kainuulaiseen yhteiskuntaan. Kajaanissa on käynnistynyt keväällä 2007 Maahanmuuttaja kotiäitinä -projekti, josta käytetään myös nimitystä Mama Tree -projekti. Projekti jatkuu vuoden 2009 loppuun. Maahanmuuttaja kotiäitinä -projekti on kotona lapsiaan hoitaville ja raskaana oleville maahanmuuttajanaisille tarkoitettu kotoutumista edistävä hanke.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli syventää tietoa maahanmuuttajakotiäitien kotoutumisesta Maahanmuuttaja kotiäitinä -projektin yhteydessä. Tarkoituksena oli, että tässä opinnäytetyössä saatua kokemuksellista tietoa voidaan hyödyntää Mannerheimin lastensuojeluliiton Maahanmuuttaja kotiäitinä - projektissa. Tietoa käytetään vuosiraportissa sekä projektin loppuyhteenvedossa. Projektin työntekijät saivat tutkimuksen kautta tutkittua tietoa myös projektin vaikuttavuudesta. Tutkimuksemme pohjalta voidaan lisäksi miettiä uusia kehittämisen kohteita Mama Treen toiminnassa. Tietoa työhömmme keräsimme haastattelemalla Mama Tree -kahvilassa maahanmuuttaja kotiäitejä. Yksilöhaastattelut toteutimme keväällä 2008.</p> <p>Opinnäytetyömme oli kvalitatiivinen ja toteutettu etnografisesti. Aineiston keruu toteutettiin strukturoituna yksilöhaastatteluna. Aineisto analysoitiin induktiivista sisällönanalyysiä apuna käyttäen. Teoriaosuudessa käsittelemme Mannerheimin Lastensuojeluliittoa, Mama Tree -projektia, Mama Tree -kahvilatoimintaa, monikulttuurisuutta, maahanmuuttajia, maahanmuuttajakotiäitiyttä, kotoutumista sekä kotouttamista, kotouttamissuunnitelmaa ja kotouttamislakia.</p> <p>Perhekahvilassa haastattelujen aikaan paikalla olleista maahanmuuttajakotiäideistä kaikki osallistuivat haastatteluihin. Yhteensä haastateltavia oli yksitoista. Vastausten perusteella Mama Tree -cafessa käyvien maahanmuuttajakotiäitien sosiaalinen elinympäristö laajeni.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	monikulttuurisuus, maahanmuuttaja, kotiäiti, kotoutuminen
Säilytyspaikka	☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun Kaktus-tietokanta ☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Health and Sports	Degree Programme Nursing
Author(s) Kauhanen Miia and Koukkari Kati	
Title IMMIGRANT AS A HOUSEWIFE The meaning of the Mama Tree project in the process of integration	
Optional Professional Studies Public Health Nursing	Instructor(s) Laitinen Maija-Liisa
	Commissioned by Mannerheim League for Child Welfare: Heiman Eva
Date Spring 2009	Total Number of Pages and Appendices 27+5
<p>There are about 150,000 people with a foreign background from all continents and from many different countries living in Finland. In 2005 over 100 languages were spoken here. Multiculturalism has also entered the society of Kainuu. A project called Maahanmuuttaja kotiäitinä, also known as the Mama Tree project, started in Kajaani in spring 2007. It will continue until the end of 2009. The project supports the process of integration and the target group is immigrant women who are pregnant or taking care of their children at home.</p> <p>The aim of this thesis was to get a deeper insight into the process of integration in the context of the Mama Tree project. The purpose was that the knowledge gained from this thesis could be used in the project administrated by the Mannerheim League for Child Welfare. The information will be used in the annual report and in the final summary of the project. Using the information it is also possible to develop the functions of the Mama Tree project. The data for this research was collected by interviewing the housewives in the Mama Tree cafeteria. The individual interviews were made in spring 2008.</p> <p>The thesis was qualitative and accomplished ethnographically. The data for this research was collected by informants' structured and individual interviews and analysed by using inductive content analysis. The thesis also discusses the Mannerheim League for Child Welfare, the Mama Tree project, activities in the Mama Tree cafeteria, multiculturalism, immigrants, housewifeness among immigrants, integration, integration plan and the law of integration.</p> <p>All the immigrants attending the Mama Tree cafeteria at the time the interviews were made were interviewed. In all there were 11 informants. On the ground of the answers given in the interviews the social environment of the immigrant housewives visiting the Mama Tree cafeteria expanded.</p>	
Language of Thesis	Finland
Keywords	multiculturalism, immigrant, housemother, integration
Deposited at	☒ Kaktus Database at Kajaani University of Applied Sciences ☒ Library of Kajaani University of Applied Sciences

ALKUSANAT

”Mene ihmisten luo,
ole heidän kanssaan,
opi heiltä,
rakasta heitä.
Ala siitä,
mitä he osaavat,
rakenna sille,
mitä heillä on.”

(Vanha kiinalainen sananlasku)

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TOIMEKSIANTAJAN KUVAUS	3
2.1 Mannerheimin Lastensuojeluliitto	3
2.2 Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kainuun piiri	3
2 MONIKULTTUURISUUS JA MAAHANMUUTTAJA	6
3.1 Monikulttuurisuus	6
3.2 Maahanmuuttaja	7
3.3 Maahanmuuttaja kotiäitinä	7
4 KOTOUTUMINEN	10
4.1 Kotouttamislaki	10
4.2 Kotouttamissuunnitelma	11
4.3 Kotoutumisen tukeminen	11
4.4 Sosiaalinen kotoutuminen	12
5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	14
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	15
6.1. Tutkimusaineiston keruu	15
6.2. Aineiston käsittely	17
7 TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	19
8 POHDINTA	22
8.1 Eettisyys	22
8.2 Opinnäytetyöprosessin, tulosten luotettavuuden ja oman oppimisen pohdinta	23
LÄHTEET	27
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Suomeen on muodostunut noin 150 000 hengen ulkomaalaistaustainen väestö, johon kuuluu ihmisiä kaikilta mantereilta ja useimmista maailman maista. Vuonna 2005 suomessa puhuttiin yli 100 kieltä. (Tervonen 2008, 265.) Monikulttuurisuus on tullut myös kainuulaiseen yhteiskuntaan. Maahanmuuttaja kotiäitinä -projektin toimintasuunnitelmassa todetaan, että Kajaanin kaupunkiin ja Vuolijoen taajama-alueelle on vastaanotettu 80 - 100 pakolaista vuosittain. Kajaanissa on vastaanottokeskus, johon tulee myös turvapaikanhakijoita. Tällä hetkellä Kajaanissa on noin 1000 ja Vuolijoella noin 105 ulkomaalaistaustaista henkilöä. Kainuussa on edustettuna yli 60 eri kansallisuutta. Koko Kainuun väestöstä maahanmuuttajia on noin 1.46 % eli 1500 henkilöä. (MLL 2007, b.) Vähitellen maahanmuuttajat on tunnistettu heterogeeniseksi ryhmäksi, josta voidaan erottaa monia erityisryhmiä. Kotiäidit on yksi tällainen erityisryhmä, joka on esimerkiksi kotoutumislaissa (liite 1, osa laista) erotettu omaksi erityistä tukea tarvitseväksi ryhmäkseen.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on syventää tietoa maahanmuuttajakotiäitien kotoutumisesta Maahanmuuttaja kotiäitinä -projektin yhteydessä. Tietoa työhömmä kerätään haastatteleamalla Mama Tree Cafessa maahanmuuttajakotiäitejä. Yksilöhaastattelut toteutimme keväällä 2008.

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen ja toteutettu etnografisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa varaudutaan siihen, että tutkimustehtävä saattaa muuttua tutkimuksen edetessä. Tutkimustehtävät asetetaan selkeästi näkyviin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2006, 117.) Aiheen löydyttyä sisältöä on useimmiten rajattava. On tarkennettava ajatusta siitä, mitä haluaa tietää tai mitä haluaa osoittaa keräämällään aineistolla. (Hirsjärvi ym. 2006, 75.) Rajasimme opinnäytetyömme asettamalla päätutkimustehtävän, jonka pohjalta on laadittu osakysymykset. Opinnäytetyömme tutkimustehtävä koskee Mama Tree Cafen kokoontumisissa tapahtuvaa toimintaa. Hirsjärven & Hurmeen (2008,160) teoksen mukaan etnografisessa tutkimuksessa tutkija viipyy tutkittavien parissa pitkiäkin aikoja.

Lisääntyvän maahanmuuton myötä monikulttuurisuuden tunteminen on hyödyksi terveydenhuollossa. Tämä kuuluu myös osana terveydenhoitajan työhön: osaamme huomioida etniset ryhmät ja maahanmuuttajat sekä mukaan lukeutuvat maahanmuuttajakotiäidit. Näissä tilanteissa on hyödyksi ymmärtää maahanmuuttajakotiäitien erityispiirteitä. Erityispiirteillä

tarkoitamme mm. erilaisiin kulttuureihin kuuluvia toimintatapoja ja malleja. Opetusministeriön työryhmän muistion (2006, 24) mukaan terveydenhoitajan osaamisvaatimukseen kuuluu yhteiskunnallisen ja monikulttuurisen terveydenhoitotyön osaaminen. Osaamisalueissa kuvataan muun muassa, että terveydenhoitaja tunnistaa yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia sekä niiden seurauksia. Terveydenhoitaja pyrkii tehtäväkuvansa mukaisesti vaikuttamaan muutoksiin ennaltaehkäisevästi, osaa toimia muuttuvassa yhteiskunnassa ja erilaisissa kulttuuriympäristöissä käyttäen erilaisia alue- ja väestölähtöisiä työmuotoja. Hän omaa valmiudet monikulttuuriseen terveydenhoitotyöhön ja on perehtynyt kansainvälisesti terveydenhoitajien tehtäväalueeseen. Terveydenhoitaja ottaa huomioon asiakkaidensa kulttuuritaustan suunnitellessaan ja toteuttaessaan terveydenhoitajatyötä. Omina tavoitteina opinnäytetyössämme on saada ammatillisia valmiuksia tukea ja auttaa maahanmuuttajakotiäitejä terveydenhoitajana. Saatua tietoa voidaan hyödyntää myös yleisesti terveydenhoitotyössä maahanmuuttajakotiäitien parissa.

Teoriaosuudessa käsittelemme Mannerheimin Lastensuojeluliittoa, Mama Tree -projektia, Mama Tree Cafetoimintaa, monikulttuurisuutta, maahanmuuttajia, maahanmuuttajakotiäitiyttä, kotoutumista sekä kotouttamista, kotouttamissuunnitelmaa ja kotouttamislakia. Mannerheimin Lastensuojeluliitosta käytämme opinnäytetyössämme lyhennettä MLL. Tuloksissa tarkastelemme, miten Mama Tree Cafe tukee maahanmuuttajakotiäitien kokonaisvaltaisen kotoutumisen eri puolia. Mama Tree Cafe toiminta voi tukea vain osittain kotoutumista. Opinnäytetyössämme perehdymme tarkemmin sosiaalisen kotoutumisen osa-alueeseen, koska tämä osa-alue painottuu myös Maahanmuuttaja kotiäitinä -projektin toimintasuunnitelmassa.

2 TOIMEKSIANTAJAN KUVAUS

Mannerheimin Lastensuojeluliitto, josta käytämme tässä työssä lyhennettä MLL, pyrkii edistämään lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia sekä lisäämään lapsuuden arvostusta ja näkyvyyttä yhteiskunnassa. MLL:n projektit ja hankkeet sekä koulutus ja valistus ovat vaikuttamiskanavia paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla. Lähes jokaisella maamme paikkakunnalla toimii yksi tai useampia MLL:n paikallisyhdistyksiä. Kaikkia niitä yhdistää halu ja into toimia yhdessä lasten parhaaksi. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2006, b.)

2.1 Mannerheimin Lastensuojeluliitto

MLL:n paikallisyhdistykset järjestävät lapsi- ja perhetoimintaa, joka perustuu vapaaehtoistyöhön. Yhdistykset ovat paikallisia vaikuttajia. Ne järjestävät monenlaista toimintaa, mm. perhekahviloita, vertaistukiryhmiä, lasten harrastuskerhoja ja tempauksia. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2006, b.)

MLL:n toimintaan kuuluu erilaisia tukipalveluita. MLL:n nuorisotyötä toteutetaan edistämällä lasten ja nuorten kuulemistä ja osallisuutta. Auttavat puhelin- ja nettipalvelut tarjoavat nuorille ja vanhemmille mahdollisuuden tulla kuulluksi. Lapsiperheille on tarjolla tilapäistä lyhytaikaista lastenhoitoapua. MLL järjestää vuosittain erilaisia kampanjoita sekä keräyksiä, esimerkiksi Hyvä Joulumieli –keräys, jonka tuotosta pääosa annetaan ruokapaketteina vähävaraisille lapsiperheille ja nuorille. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2006, b.)

2.2 Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kainuun piiri

Mannerheimin lastensuojeluliiton Kainuun piiri on perustettu vuonna 1950. Se on yleis-
hyödyllinen kansalaisjärjestö, jonka toiminnan tarkoituksena on edistää toimialueellaan lasten, nuorten ja perheiden perusturvallisuutta, hyvinvointia ja tervettä kehitystä. Piiri vastaa kehittämistyössään yhteiskunnan muutokseen edistämällä MLL:n vapaaehtoistoimintaa ja ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä Kainuussa. (MLL 2007, b.)

2.3. Maahanmuuttaja kotiäitinä – projekti

Maahanmuuttaja kotiäitinä -projekti, josta käytetään myös nimitystä Mama Tree –projekti, käynnistyi keväällä 2007 Kajaanissa ja se jatkuu vuoden 2009 loppuun. Maahanmuuttaja kotiäitinä -projekti on kotona lapsiaan hoitaville ja raskaana oleville maahanmuuttajanaisille tarkoitettu kotoutumista edistävä hanke. (MLL 2008.) Mama Tree on englannin kieltä ja se on johdettu suomenkielen sanoista äiti ja puu. Ajatuksena on hyvien hedelmien tuottaminen perheelle ja tuleville sukupolville äidin kautta. Maahanmuuttaja kotiäitinä -projektin arvoja ovat suvaitsevaisuus, ilo, kunnioittaminen, lapsen ja lapsuuden arvostus, kansainvälisyys, äitiys ja naiseus sekä monimuotoisuus. (MLL 2007, b.)

Maahanmuuttaja kotiäitinä -projektilla on useita tavoitteita. Projektin toimintasuunnitelman mukaan tavoitteena on kartoittaa maahanmuuttaja -kotiäitien tuen tarpeita kotoutumisvaiheessa. Tavoitteena on myös tukea ja auttaa heitä uudessa asuinympäristössä ja sosiaalisten suhteiden luomisessa mielekkäällä tavalla heidän elämäntilannettaan kunnioittaen. Lisäksi tavoitteena on parantaa elämänhallintaa uudessa tilanteessa ja ehkäistä syrjäytymistä ja yhteiskunnan ulkopuolelle jäämistä, sekä antaa maahanmuuttajäideille tietoa suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta. Lisäksi tavoitteena on tulevaisuudessa lasten jo vartuttua, turvata maahanmuuttajanaisille mahdollisuus opiskeluun ja työelämään. Projektin tavoitteena on tavoittaa vuosittain 40 - 50 maahanmuuttajaäitiä mukaan toimintoihin. Mama Tree tarkoittaa koko projektia, rahoitus on haettu Maahanmuuttaja kotiäitinä -nimellä. Projektin rahoittaa Raha-automaattiyhdistys. (MLL 2008.)

Maahanmuuttaja kotiäitinä on projekti, jossa kaikkein tärkeintä ovat henkilökohtaiset kontaktit projektiin osallistuvien naisten välillä. Kohtaamispaikka, joka toimii projektin puitteissa, on nimeltään Mama Tree Cafe. Kahvilatoimintaa järjestetään kerran viikossa Kajaanin keskustassa. Maahanmuuttajakotiäidit ja raskaana olevat voivat tulla yksin tai lastensa kanssa mukaan toimintaan. Myös suomalaiset äidit ovat tervetulleita mukaan. MLL:n internet kotisivuilla kerrotaan, että toiminta on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta, ja se on tarkoitettu kaikille ja kaikenlaisille lapsiperheille. Perhekahvilan toimintaan osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen. (MLL 2007, b.)

Mama Tree Cafe on tärkeä toimintamuoto muiden toimintamuotojen joukossa. Mama Tree -projektin puitteissa toimii myös Mama Tree -koulu iltakurssina. Koulua järjestetään kaksi kertaa viikossa. Kerran viikossa opetetaan käytännön matematiikkaa ja toisella kerralla suo-

men kielen kirjoittamista ja lukemista. Opettaja toimii työssään vapaaehtoisena. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2006, a.)

Projektin parissa työskentelee kaksi työntekijää: projektikoordinaattori ja Mama Tree -ohjaaja sekä osa-aikainen projektisihteeri. Tärkeänä tukena toiminnassa ovat vapaaehtoiset työntekijät, sekä tukihenkilöt, esimerkkinä varamummit ja -ukit. Projektityöntekijät tukevat maahanmuuttajaäitejä ja -naisia tarjoamalla henkilökohtaista ohjausta uudessa asuinympäristössä, sosiaalisen verkoston laajentamisessa, lastenhoidossa ja vanhemmuudessa. Projektissa toimitaan yksilöllisesti perheen lähiympäristössä, edistetään suomen kielen sekä suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan tuntemusta. Projektin toimintaympäristönä on Mama Tree Cafe. Mama Tree Cafessa on monenlaista vapaamuotoista toimintaa, muun muassa käsitöitä ja leipomista. Äidit kokoontuvat ja vaihtavat kuulumisiaan kahvin juonnin lomassa tutustuen toisiinsa sekä paikalliseen väestöön. Kahvilassa käytetään pääkielenä suomea, minkä tarkoituksena on edistää maahanmuuttajakotiäitien suomen kielen oppimista. Kahvilasta on mahdollista käydä ohjaajan tai tukihenkilön kanssa hoitamassa arkipäiväisiä asioita, esimerkiksi pankissa, Kelalla ja työvoimatoimistossa. Kiireellisissä asioissa apua pyritään antamaan joko heti tai viimeistään muutaman päivän sisällä. Kahvilasta tehdään myös retkiä ja tutustumiskäyntejä. (MLL 2008.)

MLL: n (2007, a) Maahanmuuttaja kotiäitinä -projektissa tehdyn seurannan mukaan kävijämäärä oli kyseisenä vuonna 528 osallistumiskertaa, aikuisia oli 288 ja lapsia 240. Keskimääräinen kävijämäärä oli 22 henkilöä viikossa. Projektin toiminnoista tiedotettiin kaikissa kajaanilaisissa tiedotusvälineissä sekä tarvittaessa valtakunnallisissa julkaisuissa. Kohderyhmän tavoittamiseksi projektista ja sen eri toiminnoista tiedotettiin maahanmuuttajayhteisöihin sekä maahanmuuttajanaisten muihin tapaamispaikkoihin. Tärkeäksi tiedotuskanavaksi havaittiin myös henkilökohtaiset tapaamiset projektityöntekijän ja maahanmuuttajanaisten välillä. (MLL 2008.)

2 MONIKULTTUURISUUS JA MAAHANMUUTTAJA

Suomalainen yhteiskunta on menossa monikulttuurisempaan suuntaan, mikä aiheuttaa haasteita kouluille, työpaikoille ja kaikelle yhteiskunnalliselle toiminnalle. Toiminnan lähtökohtina tulisi olla ihmisarvon toteuttaminen ja kulttuurisen eriarvoisuuden ymmärtäminen, hyväksyminen, kunnioittaminen ja sen oivaltaminen, että kaikki kulttuurit ovat maapallon yhteistä rikkautta. (Nevalainen 1992, 3-4.)

Maahanmuuttajia ovat ihmiset, jotka asettuvat asumaan maahan vuodeksi tai pidemmäksi ajaksi. Suomessa maahanmuuttajia ovat siis kaikki ulkomailta tänne muuttavat, niin pakolaiset kuin EU:n kansalaisetkin. (Enoranta ym. 2007, 156.)

3.1 Monikulttuurisuus

Monikulttuurisuus tarkoittaa eri kulttuurisia ja kielellisiä taustoja edustavien ryhmien tasa-arvoista rinnakkaiseloä. Viime aikoina ovat yleistyneet myös käsitteet monimuotoisuus ja moniarvoisuus, jotka viittaavat ihmisten erilaisuuden huomioimiseen laajemmin. Monikulttuurisuus- ja moniarvoisuusajattelun lähtökohta on, että vaikka ihmiset ovat erilaisia, he ovat yhdenvertaisia suhteessa toisiinsa. (Enoranta, Mäntyranta & Leppänen 2007, 158.)

Monikulttuurisuudella viitataan yleensä erilaisten ihmisten olemassaoloon. Monikulttuurisuus edellyttää myös poliittisia ja yhteiskunnan rakenteiden muutoksia. Monikulttuurisessa yhteiskunnassa eri kulttuurien edustajat ja kulttuurit elävät tasa-arvoisessa asemassa keskenään. Eri kulttuurit ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja muodostavat toimivan ja kaikkien yhteiskunnan jäsenien oikeuksia kunnioittavan kokonaisuuden. (Räty 2002, 47 – 48.)

Eri puolilla maailmaa monikulttuurisuutta on toteutettu monin tavoin ja useista lähtökohdistta. Tärkeä kysymys onkin, millaisiin tukiin kukin yhteiskunta on valmis. Kulttuurien välisen tasa-arvon toteutuminen vaatii paljon tukea ja poliittista tahtoa. Poliittisena toimintana monikulttuurisuus vaatii, että yhteiskunnan palveluja kehitetään lähtökohdasta, jossa palveluiden asiakaskunta on monikulttuurista. Asiakkailta on eri äidinkieliä, uskontoja sekä tapoja, jotka tulee huomioida palveluja järjestettäessä. Palvelujen järjestämisen tarkoituksena on pystyä

vastaamaan erilaisiin tarpeisiin, edistämään tasa-arvoa ja ehkäisemään konflikteja. (Räty 2002, 47 – 48.)

3.2 Maahanmuuttaja

”Maahanmuuttoon liittyvää psykososiaalista muutosta voidaan ymmärtää siirtymäkäsitteen avulla. Siirtymä on vaihe, jossa yksilö on siirtymässä jostain tutusta ja hallitusta johonkin tuntemattomaan, josta hänellä ei vielä ole kokemusta.” (Väestöliitto. 2005, 10.) Siirtymään liittyy odotus siitä, että yksilö uudessa asemassaan omaksuu uusia kulttuurisesti ja sosiaalisesti määrittäneitä rooleja. Siirtymät voivat olla yksilölle haasteellisia, mutta niihin liittyy myös uusia mahdollisuuksia. (Alitolppa – Niitamo, Söderling & Fågel 2005, 10.)

Maahanmuuttajaperheet tarvitsevat ensisijaisesti perustoimentulon. Muut tarpeet liittyvät yleiseen arkielämän hallintaan. Haasteena heillä on oman identiteetin ja mielekkään elämän löytäminen uudessa elämän tilanteessa. Ongelmat jollain osa-alueella vaikuttavat selviytymiseen muillakin alueilla. (Koski 2007, 11.)

Suomesta tuli maahanmuuton kohdemaaksi varsinaisesti 1990-luvun alussa. Näihin aikoihin pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden määrä nousi voimakkaasti. Väestön moninaistuminen oli aluillaan 1990-luvulla. Työelämässä ei ollut kehitetty monikulttuurisia käytäntöjä ja syrjinnän tunnistaminen oli uusi haaste yhteiskunnassa. Yhteiskuntamme palvelut eivät kyenneet vastaamaan maahanmuuttajien erityistarpeeseen, josta johtuen väärinymmärryksiä ja kokonaan palveluiden ulkopuolelle jäämistä tapahtui. Koska useimpien maahanmuuttajien muuttoon synnytti muu kuin työ, heille ei ollut työpaikkoja tarjolla. Työn puuttumisen seuraukset ovat vaikuttaneet maahanmuuttajien elinoloihin, sosioekonomiseen asemaan, elämän hallintaan ja yleiseen hyvinvointiin. (Alitolppa – Niitamo ym. 2005, 7-8.)

3.3 Maahanmuuttaja kotiäitinä

Sana kotiäiti muodostuu kahdesta sanasta eli koti ja äiti. Koska jo sana viittaa siihen, että äiti konkreettisesti on kotona, täytyy kodin tilana merkitä hänelle paljon. Kodin ja perheen merkitys ihmiselle on suuri. Koti on henkisen latautumisen ja ruumiillisen tankkauksen paikka, jossa korostuu ihmissuhteiden merkitys. Puhutaan myös ihmisen henkisestä kodista. Se on

paikka, jossa on hyvä olla ja jossa tuntee tulevansa ymmärretyksi. (Antikainen & Kortelainen 1998, 14.)

Kotiäidin työ on suurimmaksi osaksi lastenhoitoa ja kotitöitä. Kotiäidin on mahdollista järjestää oma aikataulunsa, jonka mukaan hän tekee työnsä. Kotiäiti tuntee antavansa aikaa lapselleen ja on tyytyväinen siihen, että saa itse hoitaa lapsensa tutussa ympäristössä. Hän kokee, että oman lapsen kehittymistä on helppo seurata ja läheisen suhteen luomiseen jää aikaa. (Antikainen & Kortelainen 1998, 17.)

Mikkolan (2003, 57) tutkimuksesta käy ilmi, että kotiäidit perustelevat kotihoitoa lapsen edun kannalta viittaamalla kotihoidon kiireettömyyteen, jossa korostuu lapsen oma rytmi, turvallisuus ja joustava aikataulu. Myös kiireettömyys nousee esille. Usein se tuntuu olevan jopa pääperustelu lapsen kotihoidolle. Äidit haluavat lapselleen rauhallisen, omatahtisen lapsuuden, johon ei kuulu pitkiä päiviä tarhassa. Tärkeänä pidetään myös sitä, että lapsi saa aamulla nukkua niin pitkään kuin haluaa ja toimia sitten päivän aikana oman rytmensä mukaisesti.

Kotia pidetään parhaana kasvupaikkana ainakin alle kolmivuotiaalle lapselle. Oma äiti on vastaajien mielestä lapsen paras hoitaja, oman lapsensa hoidon asiantuntija. Eli se, että äiti itse hoitaa lastaan, on vastaajien mielestä lapselle parasta, lapsen etu. Äiti on myös aina läsnä, toisin kuin päiväkodissa, jossa hoitajat vaihtuvat. Kotihoidossa lapsen ei myöskään tarvitse kokea eroahdistusta. Kotiäidillä on aikaa lapsilleen, aina voi hakea lohdutusta ja syliä. Äiti on koko ajan läsnä lapsensa elämässä. Myös jo koulussa olevien lasten etu on vastaajien mielestä se, että äiti on kotona, eikä lapsen tarvitse tulla tyhjän kotiin. (Mikkola 2003, 57.)

Maahanmuuttajaäidit, joilla on pieniä lapsia, viettävät ensimmäiset Suomessa olovuotensa usein kotona lastensa kanssa. Aikaisemmin äidit menettivät tänä aikana oikeuden kotouttamissuunnitelmaan ja kotouttamistukeen, jota voi yleensä saada vain kolmen ensimmäisen vuoden aikana maahantulon jälkeen. Valtioneuvosto ehdotti kuitenkin kotouttamislain selonteossa vuonna 2002, että yksilölliset elämäntilanteet tulisi ottaa aikaisempaa paremmin huomioon, kun päätetään maahanmuuttajien oikeudesta kotouttamistukeen. (Alitolppa – Niitamo ym. 2005, 64–65.)

Kotiäitiys korostuu maahanmuuttajanaisten kohdalla, koska heillä ei ole samanlaista mahdollisuutta kouluttautua ja työllistyä kuin paikallisväestöllä. Hyväkään koulutus ei aina takaa työtä, joten kotiäitiys ei välttämättä ole oma valinta maahanmuuttajakotiäidille. (Martikainen &

Tiilikainen 2007, 194-195.) Maahanmuuttajakotiäidit, joiden lapset ovat kasvaneet aikuisiksi ja muuttaneet ehkä jo pois kotoa, voivat kokea tilanteensa turhauttavaksi. Heidän on vaikea työllistyä eikä heillä ole kotonakaan tarpeeksi tehtävää. Maahanmuuttajakotiäidit, joilla ei ole aikaisempaa koulutusta, työkokemusta eikä kielitaitoa, voivat aloittaa kielen opiskelun tai työllistymismahdollisuuksia parantavan kurssin. (Alitolppa – Niiamo ym. 2005, 64–65.)

Kulttuurista riippumatta äitiydellä on keskeinen sosiaalinen merkitys, joka vaikuttaa naisen elämään kokonaisvaltaisesti. Äitiyteen liittyy myös vahvoja kulttuurisia odotuksia ja näkemyksiä. Äitiyden identiteetti muodostuu ruumiillisessa ja sosiaalisessa prosessissa, johon vaikuttavat kulttuuriset odotukset, naisen elämäntilanne ja yhteiskunnalliset palvelut. Jokaisessa tunnetussa yhteiskunnassa äidillä on päävastuu pienten lasten hoidosta, vaikka lapsia hoitavat myös muut tahot, kuten isä ja isovanhemmat. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 193 – 194.)

4 KOTOUTUMINEN

”Kotoutumisella ja integroitumisella tarkoitetaan samaa asiaa eli maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä, jonka tavoitteena on hänen osallistumisensa työelämään ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen. Sen sijaan kotouttamisella viitataan viranomaisten järjestämiin kotoutumista edistäviin ja tukeviin toimenpiteisiin, voimavaroihin ja palveluihin.” (Enoranta ym. 2007, 158.)

4.1 Kotouttamislaki

Käytännön toimia koskeva laki maahanmuuttajien kotouttamisesta tuli voimaan vuonna 1999. Laissa määritellään eri tahojen velvollisuudet edistää kotoutumista (Räty, M. 2002, 135.) Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta määrittelee eri tahojen velvollisuudet kotouttamistyössä. Se korostaa maahanmuuttajan omaa vastuuta osallistua kotoutumisprosessiinsa aktiivisesti sekä antaa viranomaisille välineitä tukea kotoutumista. Yksi välineistä on kotoutumissuunnitelma, johon kirjataan maahanmuuttajan ja hänen perheensä kotoutumista tukevat toimenpiteet. Toisaalta laki edellyttää viranomaisia laatimaan paikallisen kotouttamisohjelman ja tarjoamaan maahanmuuttajille toimenpiteitä, jotka edistävät heidän kotoutumistaan. (Räty, M. 2002, 135.)

Lain tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnan vapautta toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien keskeisten tietojen ja taitojen saavuttamista, sekä turvata turvapaikanhakijoiden välttämätön toimeentulo ja huolenpito järjestämällä turvapaikanhakijoiden vastaanotto. (Eduskunta, 1999.)

Vähemmistöjemme oikeuksia turvataan meillä laeilla melko laajasti. Voidaan sanoa, että lainsäädännöllisellä tasolla olemme jopa edelläkävijämaa. Lait eivät kuitenkaan yksinään takaa ihmisten tasavertaista suhtautumista ja kohtelua eri vähemmistöryhmien edustajiin. Siksi käytännön tasolla tekemistä riittää vielä paljon. (Miettinen, 1997.)

4.2 Kotouttamissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelma tehdään sen jälkeen, kun maahanmuuttaja on merkitty väestörekisteriin pysyvästi Suomessa asuvaksi. Oikeus kotoutumissuunnitelmaan kestää kolme vuotta sen jälkeen, kun maahanmuuttaja on merkitty ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään. (Työministeriö, 1997.)

Päävastuu kotouttamissuunnitelman laatimisesta on kunnilla. Kotouttamissuunnitelma tehdään yhteistyössä sosiaalitoimen, sivistystoimen, asuntotoimen sekä työvoimahallinnon ja kansaneläkelaitoksen kanssa. Mukana tulisi olla myös maahanmuuttajia ja heitä edustavia yhteisöjä. (Räty 2002, 140.)

Kotouttamissuunnitelmassa sovitaan, millä toimenpiteillä tulijaa autetaan pääsemään sisälle suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Suomen kielen opetusta järjestetään erityisesti suuremmilla paikkakunnilla. Suunnitelmakauden aikana selvitetään myös, miten muualla hankittu ammatti tai tutkinto voidaan saattaa suomalaisen työelämän vaatimuksia vastaavaksi, ja minkälaista mahdollista lisäkoulutusta tarvitaan. Kotoutumissuunnitelmaa tarkistetaan tarpeen mukaan. Kotouttamissuunnitelmassa sovitaan konkreettisesti, mitä kotoutuja tekee seuraavaksi, ja minkälaisia toimenpiteitä viranomaiset voivat järjestää. Kaikki osapuolet sitoutuvat suunnitelmaan. (Työministeriö, 1997.)

Kotouttamissuunnitelmaan liittyvien kotouttamistoimintojen lisäksi tarjolla on myös monenlaista muuta toimintaa. Kohderyhmänä voivat olla tietyt etniset ryhmät, eri ikäryhmät tai muut erityisryhmät, kuten maahanmuuttajakotiäidit. Tarjolla on myös toimintoja, jotka on tarkoitettu kaikille halukkaille maahanmuuttajille. (Alitolppa – Niitamo ym. 2005, 57.)

4.3 Kotoutumisen tukeminen

Suomessa erilaisia kotouttamistoimintoja järjestävät mm. kunnat, seurakunnat ja erilaiset järjestöt. Nämä toiminnot voivat olla ns. normaalitoimintaa tai sitten määräaikaista projekteja, joilla tähdätään maahanmuuttajien kotouttamiseen ja työllistymiseen. Tavoitteena on myös maahanmuuttajien voimavarojen hyödyntäminen, syrjäytymisen ehkäiseminen sekä yhteistyön kehittäminen viranomaisten sekä erilaisten järjestöjen välillä. (Räty 2002, 57.)

Vastuu kotouttamisen kehittämisestä ja suunnittelusta on työministeriön maahanmuutto – osastolla sekä toimivilla työvoima -ja elinkeinokeskuksilla. Kuntien tehtävänä on kotouttamisen toteuttaminen käytännössä ja palveluiden yhteensovittaminen. Kunnat ovat velvollisia laatimaan kotouttamisohjelman, jossa määritellään kunnan käytännön kotouttamistoimet. (Räty 2002, 135.)

4.4 Sosiaalinen kotoutuminen

Kulttuurinen erilaisuus ja eriarvoisuus voivat uudessa arjessa olla esteenä naisen tasa-arvoiselle kansalaisuudelle yhteiskunnassa. Luku- ja kirjoitustaidottomuus, kieliongelmat sekä sosiaalisten tukiverkostojen puute vaikeuttavat sopeutumista. Niiden puute voi aiheuttaa merkittävää haittaa maahanmuuttajan elämässä ja muuttaa heidän sosiaalista asemaansa ei-toivottuun suuntaan. (MLL 2007, b.)

Maahanmuuttajaperheet kokevat usein juurettomuutta ja kärsivät sosiaalisten tukiverkostojen hajoamisesta. Aikuisille uuden kielen oppiminen ja yhteiskunnan sosiaalisiin verkostoihin mukaan pääseminen on erityisen tärkeätä, koska he eivät pääse automaattisesti valtakulttuurin vaikutuspiiriin, kuten työhön tai koulutukseen. Lapset ja nuoret sen sijaan kotoutuvat nopeammin suomalaiseen yhteiskuntaan, kun he menevät kouluun. Tällöin voidaan puhua eritahtisesta kotoutumisesta, jossa perheenjäsenten väliset vuorovaikutus- ja valtasuhteet muuttuvat lasten oppiessa uuden kielen vanhempiaan nopeammin. Tämän seurauksena lapset voivat joutua ottamaan liiaksi vastuuta ja ohjailemaan vanhempiaan uudessa yhteiskunnassa. Eritahminen kotoutuminen on yleistä myös perheissä, joissa toinen puoliso tai lapset ovat muuttaneet maahan selvästi aiemmin kuin muut perheenjäsenet. (Alitolppa – Niitamo ym. 2005, 45 -46.)

Maahanmuuttajanaisten alkuperäisissä yhteisöissä naapurisuhteet ovat tiiviitä ja lämpimiä. Suomessa maahanmuuttajanaiset joutuvat usein kohtaamaan epäluuloisia ja kielteisiä asenteita liikkuessaan kodin ulkopuolella. Tästä johtuen he voivat eristäytyä ja rajoittaa käyntinsä vain pakollisten asioiden hoitoon. (Työministeriö. 1997, 19.) Maahanmuuttajanaisilla voi esiintyä masentuneisuutta ilman sukulaisia ja ystäviä, koska kotimaassaan he ovat tottuneita suuriin yhteisöihin ja eri sukupolvien yhteiselo.

Monet maahanmuuttajanaiset voivat olla yksinäisiä myös ilman kielitaitoa. Opiskelemaan lähteminen vaatii maahanmuuttajanaisilta käsittämättömän suuria ponnistuksia. Myös se merkitsee muutosta kotikeskeiseen rooliin, joka naisella on voinut olla kotimaassaan. Kielitaidon kehittämisen tai ammattikoulutuksen eteen on tehtävä paljon työtä. Tämä vaatii naiselta omaa aktiivisuutta, voimavaroja ja itsenäisyyttä. Naisen vastuulla on kuitenkin kaiken edellisen lisäksi usein perhe ja lapsista huolehtiminen. (Työhallinnon julkaisu 178, 13.)

Yksinhuoltajaperheiden määrä Suomessa asuvista maahanmuuttajista oli vuonna 2005 noin 20 % eli sama kuin valtaväestöllä. Sosiaalisten tukiverkoston ja viranomaisten tarjoamien palveluiden puuttuessa maahanmuuttajaäidin yksinhuoltajuus voi olla keskeinen arjesta selviytymistä, kotoutumista ja työllistymistä vaikeuttava tekijä. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 27.)

Työnteko ja työssäkäynti merkitsevät paljon meille kaikille. Työ on luonteva ympäristö sosiaalisten suhteiden solmimiselle. Maahanmuuttajalle se mahdollistaa näkökulman suomalaiseen elämäntapaan, arvomaailmaan ja yhteiskuntaan. Työttömyys puolestaan kaventaa yksilön elämänpiiriä ja tekee hänet riippuvaiseksi yhteiskunnan tuesta. (Alitolppa – Niitamo ym. 2005, 39.)

5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on syventää tietoa maahanmuuttajakotiäitien kotoutumisesta Maahanmuuttajakotiäitinä -projektin yhteydessä. Lisäksi tavoitteena on saada kokemuksellista tietoa Mama Treen merkityksestä maahanmuuttajakotiäidille. Tavoitteena on myös oman maailmankuvamme laajentaminen työskennellessämme maahanmuuttajakotiäitien parissa.

Tarkoituksena on, että tässä opinnäytetyössä saatua kokemuksellista tietoa voidaan hyödyntää Mannerheimin lastensuojeluliiton Maahanmuuttaja kotiäitinä – projektissa. Tietoa käytetään hyödyksi projektin loppuyhteenvedossa sekä vuosiraportissa haettaessa lisärahoitusta projektin jatkamiseksi. Projektin työntekijät saavat tutkimuksen kautta tutkittua tietoa myös projektin vaikuttavuudesta. Tutkimuksemme pohjalta voidaan lisäksi miettiä uusia kehittämisen kohteita Mama Treen toiminnassa.

Tietoa olemme hakeneet seuraavan pääkysymyksen avulla. Tämä kysymys on ollut pohjana haastattelulomakkeen (liite2) tarkemmille tutkimuskysymyksille. Haastateltavat saivat tutkimuskysymykset ennakkoon. Haastattelulomake sisältää tutkimukseen suostumisosion.

Miten Mama Treen toiminta tukee kotoutumista?

Tutkimuslomakkeen osakysymykset:

Millainen Mama Tree sinusta on?

Mitä siellä voi tehdä? Mitä haluaisit tehdä?

Miksi sinä käyt Mama Tree -kahvilassa?

Auttaako Mama Tree sinua? Millä tavalla? Miksi?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Toteutimme tutkimuksemme etnografisesti, joka tarkoittaa ihmisistä kirjoittamista (Metsämuuronen 2000, 18). Etnografiaa on määritelty monin tavoin. Sanalla etnografia saatetaan viitata esimerkiksi tutkijan käyttämään menetelmien kirjoon – ainakin silloin, kun tutkimukseen sisältyy läsnäoloa tutkimuksen kohteena olevassa yhteisössä. Joskus tutkimus ymmärretään etnografiaksi, kun tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa kuvausta kansasta, kulttuurista tai yhteisöstä. (Hynninen, Kankkunen, Lahelma, Lappalainen & Tolonen 2007, 9.) Etnografisen tutkimuksen haastattelun tavoitteet poikkeavat muunlaisista haastatteluista siksi, että etnografisessa tutkimusprosessissa tutkija tekee tulkintojaan haastattelun lisäksi myös muun kentältä tuottamansa aineiston varassa. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 78.) Hirsjärven & Hurmeen (2008, 160) teoksessa kerrotaan tutkijan osallistuvan etnografisessa tutkimuksessa yhteisön toimintaan, jolloin yhteisön muut jäsenet ehkä jossakin vaiheessa jopa unohtavat tutkijan roolin. Tutkija voi olla enemmän ulkopuolinen tarkkailija, joka toteuttaa tutkimustehtävänsä. Havainnoinnin lisäksi tietoja kerätään monella muullakin tavalla, joista haastattelu on yksi päämenetelmistä.

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen. Hirsjärven ym. (2006, 155) teoksessa käy ilmi, että kvalitatiivinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa. Aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa suositetaan ihmistä tiedon keruun instrumenttina. Tutkimuksemme toteutettiin maahanmuuttajakotiäitien parissa. Olimme mukana cafekokootumisissa muutamia kertoja tutustuaksemme maahanmuuttajakotiäiteihin ja Mama Tree -toimintaan.

6.1. Tutkimusaineiston keruu

Yksilöhaastattelut ovat tavallisin tapa tehdä haastattelututkimuksia, koska ne voivat tuntua aloittelevasta tutkijasta helpommalta toteuttaa kuin muunlaiset haastattelut (Hirsjärvi & Hurme 2008, 61). Hirsjärven (2006, 197) mukaan strukturoitu haastattelu tapahtuu lomakehaastatteluna lomaketta apuna käyttäen. Lomakkeessa kysymysten muoto ja esittämisjärjestys on täysin määrätty. Itse haastattelu on suhteellisen helppo tehdä sen jälkeen, kun kysymykset on saatu laadittua ja järjestettyä. Valitsimme strukturoidun haastattelun, jotta haastattelu olisi

mahdollisimman selkeä. Aineistonkeruu toteutettiin strukturoituna yksilöhaastatteluna. Tämä menetelmä oli mielestämme paras, koska näin äidit saivat vastata yksilöllisesti ja rauhallisessa tilassa.

Haastateltavien kansallisuuden, kielen ja muiden tekijöiden valinnalla on mahdollista ennakoita haastattelijan ja haasteltavan välistä yhteistä ymmärrystä kyseenalaistavia eroja, mutta tämä ei aina onnistu. (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 80.) Olimme tutustuneet maahanmuuttajakotiäiteihin Mama Tree -cafessa ennakolta ja täten pystyimme varmistumaan yhteisestä ymmärryksestä ja kielen löytymisestä haastattelutilanteessa. Maahanmuuttaja kotiäiteihin tutustuminen etukäteen lisäsi myös tutkimuksen luotettavuutta.

Viikkoa ennen haastattelun toteuttamista äidit saivat tutustua haastattelulomakkeeseen ja siinä oleviin haastattelukysymyksiin. Kerroimme tässä yhteydessä, mistä opinnäytetyössämme on kysymys. Haastattelulomake esiteltiin äideille lukemalla tutkimuskysymykset ääneen Mama Tree -cafessa sekä antamalla haastattelulomake äitien nähtäväksi. Näin äidit saivat aikaa miettiä vastauksia tutkimuskysymyksiin rauhassa, eikä heidän tarvinnut jännittää tulevia kysymyksiä. Äidit olivat ilmaisseet aiemmin epävarmuutta siitä, että osaisivatko he vastata tuleviin kysymyksiin ja ovatko tulevat kysymykset heille liian vaikeita.

Laadullisen tutkimushaastattelun tavoite on tuottaa haastateltavan puhetta tutkimusaineistoksi tietyistä asioista tai ilmiöistä tehtävää tutkimusta varten. Lähtöoletuksena on, että haastattelu voi onnistua vain jos haastattelija ja haastateltava ymmärtävät toisiaan. Haastattelijan ja haastateltavan kokemukset ovat erilaisia ja tulkinta ympäröivästä todellisuudesta erilaista, mikäli he ovat eläneet eri kulttuureissa. Tämä voi heikentää haastattelijan ja haastateltavan mahdollisuuksia ymmärtää toisiaan. (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 79 – 80.)

Aluksi tutkimuskysymykset oli tarkoitus käännättää haastateltavien omalle äidinkielelle. Keskusteltuamme työelämänohjaajamme kanssa luovuimme ajatuksesta siitä syystä, että Mama Tree -projektin toiminnan ajatuksena on suomen kielen oppiminen. Tutkimuskysymysten käännättämisestä luovuimme myös siitä syystä, että kaikki haastateltavat eivät osaa lukea omaa äidinkieltään. Päädyimme esittämään tutkimuskysymykset suomen kielellä. Esitimme tutkimuskysymykset haastattelulomakkeen mukaisesti, mutta jouduimme jonkin verran selkeyttämään maahanmuuttajakotiäideille kysymyksiä tarvittaessa. Tällöin selitimme kysymyksen äidille niin, että hän ymmärsi kysymyksen tarkoituksen. Kysymyksiä ei selitetty johdattelevasti, vaan neutraalisti selittäen.

Työelämäohjaajamme ehdotti kysymysten laatimista selkokielellä, jossa kysymykset laaditaan selkeiksi ja ymmärrettäviksi. Keskustelimme asiasta myös maahanmuuttajien suomen kielen opettajan kanssa. Keskustelujen pohjalta päätimme esittää kysymykset suomen kielellä. Tutkimussuostumuslomakkeen tarkasti ja hyväksyi FM maahanmuuttajien suomen kielen opettaja.

Työelämäohjaajamme tunsi hyvin haastateltavat maahanmuuttajakotiäidit ja oli sitä mieltä, että äidit kykenevät haastattelukysymysten ymmärtämiseen ja vastaamiseen suomen kielellä. Haasteena oli, että ymmärrämme äitien vastaukset. Vastausten ymmärtämistä vaikeutti se, että haastateltavien suomen kielen tuottaminen ja taso vaihtelivat haastateltavien kesken. Yksi haastatteluista toteutettiin englannin kielellä.

Haastattelut päätettiin toteuttaa kahdella eri Mama Tree -cafetoimintakerralla. Päädyimme kahteen erilliseen kertaan, jotta haastattelut saataisiin toteutettua kiireettömästi. Haastattelut toteutettiin kahdessa erillisessä paikassa johtuen siitä, että haastattelujen ajankohtien aikana kahvilatoiminnan tapaamispaikka muuttui. Ensimmäinen haastattelukerta tapahtui MLL:n Mama Tree Cafen yhteydessä sijaitsevassa erillisessä huoneessa. Toinen haastattelukerta järjestettiin uusissa Mama Tree Cafen tiloissa, erillisessä rauhallisessa kokoustilassa. Ennen haastatteluja jokainen äiti allekirjoitti haastattelulomakkeessa olevan suostumuksen. Haastattelutilanteessa toinen meistä keskittyi itse haastatteluun ja toinen kirjaamiseen, mikä selkeytti haastattelutilanteen toteuttamista. Haastattelutilanteen ilmapiiri oli aluksi joidenkin äitien kohdalla hiukan jännittyntä, mutta muuttui haastattelun edetessä vapaammaksi. Osa äideistä olisi halunnut kertoa enemmän itsestään ja elämästään, jolloin jouduimme ohjaamaan haastattelua takaisin kysymysten pariin. Yksi haastattelu kesti aina noin 15 minuuttia. Haastattelun jälkeen eräs äideistä oli yllättynyt, miten helppo haastattelu oli. Haastattelut toteutettiin huhtikuussa 2008.

6.2. Aineiston käsittely

Hirsjärven ym. (2006, 209) mukaan kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko on tutkimuksen ydinasia. Se on tärkeä vaihe, johon pyrimme jo opinnäytetyötä aloitettaessa. Tässä tutkimuksessa käytetään induktiivista sisällönanalyysiä, jossa tutkijan pyrkimyksenä on paljastaa odottamattomia seikkoja. Analyysivaiheessa tutkijalle selviää, minkälaisia vastauksia

hän saa ongelmiin. Saamamme aineiston analysoimme manuaalisesti induktiivista sisällön-analyysiä käyttäen kesällä 2008.

Aineiston elämänläheisyys tekee analyysivaiheen mielenkiintoiseksi ja haastavaksi. Aineiston käsittelyyn ja analyysiin on ryhdyttävä mahdollisimman pian aineistonkeruu vaiheen jälkeen. Aineisto on tällöin vielä tuore. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 135.)

Seuraavalla viikolla haastattelujen toteuttamisen jälkeen haastatteluaineisto luettiin huolellisesti läpi ja kirjoitettiin puhtaaksi. Tämän jälkeen aineistoa alettiin purkaa sisällönanalyysiä apuna käyttäen. Leikkasimme kysymykset erilleen ja kaikki niihin kuuluvat vastaukset sekä yhdistimme ne.

Molemmat kävivät haastatteluaineiston yksinään läpi ja muodostivat vastauksista pelkistetyt ilmaukset, alakategoriat sekä yläkategoriat. Seuraavaksi vertasimme saatuja ilmauksia keskenämme ja muodostimme lopulliset pelkistetyt ilmaukset, alakategoriat sekä yläkategoriat. Saaduista kategorioista laadimme taulukon (Liite 3).

Luottamuksellisuus tutkimusaineistosta puhuttaessa tarkoittaa niitä sopimuksia ja lupauksia, joita aineiston käytöstä tutkittavien kanssa tehdään. Mikäli tutkija on haastateltavalle luvannut, että kukaan muu kuin tutkija ei tule aineistoa näkemään ja tutkija käyttää sitä vain tekeillä olevaan työhönsä, tulee sopimuksesta pitää kiinni. Luottamuksellisuus tarkoittaa aineiston osalta sitä, että haastateltavat voivat luottaa tutkijan lupaukseen aineiston käytöstä ja käyttötarkoituksesta. (Kuula 2006, 88 – 89.) Kerroimme haastateltaville sen, että haastatteluista saatuja aineistoja ei luovuteta ulkopuolisille, vaan käytetään ainoastaan tätä opinnäytetyötä varten. Säilytämme tutkimusaineiston lukitussa paikassa, josta ulkopuoliset eivät pääse aineistoa lukemaan. Painotimme myös haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuutta.

Tutkimustekstejä ei saa kirjoittaa niin, että yksittäiset tutkittavat olisivat niistä tunnistettavissa. Tutkittavat antavat yleensä tutkimustarkoitukseen itseään koskevia tietoja, mikäli he hyväksyvät tutkimuksen ja sen tavoitteet. (Kuula 2006, 64.) Työtä elävöittääksemme käytimme tutkimustuloksissa ja johtopäätöksissä suoria lainauksia maahanmuuttajakotiäitien vastauksista. Tutkimuksessa ei käytetä kenenkään henkilötietoja, joten tutkittavia ei voi yksilöllisesti tunnistaa. Tämän asian kerroimme haastateltaville. Työssämme käytetyt suorat lainaukset lisäsivät osaltaan myös tulosten luotettavuutta. Haastattelusta saadut tulokset kävimme läpi kysymyksittäin. Tällä tavalla tulokset ovat selkeimmin luettavissa. Kaikkien maahanmuuttajakotiäitien vastaukset huomioitiin tulosten raportoinnissa totuudenmukaisesti.

7 TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Aineisto ja siitä saadut tulokset ovat opinnäytetyön tekijälle monin verroin tutumpia kuin lukijalle. Lukija ei tiedä käsitellystä aineistosta läheskään kaikkea sitä, mitä opinnäytetyöntekijä tietää. Kaikenlaista epäloogisuutta tulisi välttää, jotta työn lukijan olisi helppoa ja loogista lukea työtä. (Hakala 2004, 132.)

Perhekahvilassa haastattelujen aikaan paikalla olleista maahanmuuttajakotiäideistä kaikki osallistuivat haastatteluihin. Ensimmäisellä haastattelukerralla Mama Tree kahvilassa oli paikalla kahdeksan maahanmuuttajakotiäitiä, jotka osallistuivat haastatteluun. Toisella haastattelukerralla haastattelimme kolme maahanmuuttajakotiäitiä, jotka edellisellä haastattelu kerralla eivät olleet paikalla. Yhteensä haastateltavia oli yksitoista.

Kirjasimme haastattelujen pohjalta saadut analysoidut tulokset selkeästi ja totuudenmukaisesti. Teimme analyysin ja johtopäätökset mahdollisimman pian haastattelujen jälkeen. Tämä lisää osaltaan tutkimuksen luotettavuutta, koska muutoin yksittäiset asiat ja tarkennukset voivat unohtua. Saadut vastaukset olivat lyhyitä, koska maahanmuuttajakotiäitien suomen kielitaito oli puutteellista.

Ensimmäisellä haastattelukysymyksellä selvitettiin, millainen Mama Tree toiminta maahanmuuttajakotiäidistä on. Saadut vastaukset kysymykseen olivat positiivisia. Maahanmuuttajakotiäidit kokivat Mama Treen myönteiseksi kohtaamispaikaksi. Vastauksissa korostui suomen kielen oppiminen ja toisten äitien tapaaminen.

”Sama kuin koti, kun tulee, kaikki iloisia ystävyksiä. Ei katsota pahasti, kun tulee.”

Toisella haastattelukysymyksellä selvitettiin, mitä maahanmuuttajakotiäidit voivat Mama Tree kahvilassa tehdä ja mitä he haluaisivat tehdä. Saadut vastaukset vaihtelivat maahanmuuttajakotiäitien taidoista ja tarpeista riippuen. Kotiäideille, joiden suomen kielen taito oli heikompaa, tärkeimmäksi asiaksi korostui suomen kielen oppiminen. Maahanmuuttajakotiäideillä, joilla suomen kielen taito oli vahvempi, korostui erilaiset kädentaidot ja harrasteet muun muassa käsityöt, siivoaminen ja leipominen. Tärkeäksi koettiin myös se, että saa olla yhdessä tekemättä mitään.

Toiminnan toiveiksi esitettiin muun muassa käsitöissä kehittyminen, suomalaisen ruoan laitto, erilaiset projektit, laulu -ja jumppatuokiot sekä suomen kielen oppiminen. Tärkeäksi koettiin kaiken toiminnan vapaaehtoisuus. Esille nousi, että maahanmuuttajakotiäitien tarpeet ja taidot vaihtelivat, jolloin osa koki toiminnan turhauttavaksi.

”Ensin en voinut tehdä kaikkea, kun en ymmärtänyt kaikki sanoja, mitä tehdään.”

Kolmannella haastattelukysymyksellä selvitettiin, miksi maahanmuuttajakotiäidit käyvät Mama Tree -cafessa. He kävivät Mama Tree -cafessa monista erilaisista syistä. Tärkeimpänä asiana korostui ystävien tapaaminen sekä uusiin ihmisiin tutustuminen. Mama Tree -kahvilassa vallitseva lämmin tunnelma ilman pelkoa rasismista koettiin hyväksi. Mama Tree -ohjaajat koettiin tärkeiksi opettajiksi. Suomen kieli ja sen oppiminen nousi merkittäväksi syyksi Mama Tree -cafessa käymiseen. Lapsen kasvaminen monikulttuurisuuteen koettiin tärkeäksi. Mama Tree -cafe koettiin hyväksi paikaksi, josta saa iloisen mielen.

”Mama Tree opettaa kaiken.”

Neljännellä haastattelukysymyksellä selvitettiin auttaako Mama Tree maahanmuuttajakotiäitejä, millä tavalla ja miksi. Tähän kysymykseen saadut vastaukset kertoivat Mama Treen tärkeästä merkityksestä maahanmuuttaja kotiäideille. Mama Treen kerrottiin auttavan paljon ja laajasti elämän eri osa-alueilla. Esimerkkeinä mainittiin työharjoittelu -ja kurssiasiat, tietokoneen käyttö, käytännön asiointiapu työvoima -ja asuntotoimistossa, tutustumiset ja retket eri paikkoihin, myös vieraille paikkakunnille. Mama Treen koettiin auttavan luomaan erilaisia avoimia sosiaalisia suhteita sekä tuomaan ystäviä. Maahanmuuttaja kotiäidit eivät kokeneet olevansa yksin, koska olivat löytäneet Mama Tree -toiminnan. Suomen kielen ymmärtäminen ja puhumaan oppiminen korostui jälleen tällä osa-alueella. Mama Tree -ohjaajat koettiin tärkeiksi.

”Kyllä auttaa paljon. Auttaa, jos haluan esimerkiksi työharjoiteluun. Kysyn Evalta ja Elisalta, he neuvoa, aina auttaa, hyviä naisia.”

Kysymyksistä saatujen vastausten perusteella Mama Tree -cafessa käyvien maahanmuuttajakotiäitien sosiaalinen elinympäristö laajeni. Sosiaalisen elinympäristön laajeneminen käsittää muun muassa ystävyysuhteiden solmimisen, kielitaidon kehittymisen sekä harrastusmahdollisuuksien lisääntymisen. Vahvimpana haastatteluissa korostui ihmissuhteiden luominen.

Mama Tree toiminnan jatkaminen on tärkeää siellä käyville maahanmuuttajakotiäideille saavutetun kielitaidon ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Saavutettujen ystävyyssuhteiden ylläpitäminen ja muut Mama Treessa solmitut kontaktit säilyvät toiminnan myötä. Erilaisia toimintamuotoja tulisi kehittää äideiltä saatujen toiveiden pohjalta. Toimintaa suunniteltaessa tulisi huomioida maahanmuuttajakotiäitien erilaiset taustat. Tällä tarkoitamme esimerkiksi haastatteluissa esille nousutta turhautuneisuutta tietyissä toiminnoissa.

Mama Treen toiminnassa maahanmuuttajakotiäidit kokivat hyväksi erilaiset askareet muun muassa käsitöiden tekeminen, siivoaminen ja leipominen. On tärkeää, että järjestetään erilaisia teemoja sisällä pitäviä toimintoja. Näitä olisi hyvä jatkaa ja kehittää. Äidit saavat tätä kautta tutustua lisää suomalaiseen kulttuuriin. Esille nousi myös ihan vain oleminen ilman mitään tekemistä, jolloin äideille jää aikaa kuulumisten vaihtoon ja vapaaseen oleiluun toisten äitien kanssa.

Esille noussut turhautuneisuus on yksilöllistä. Monet asiat ovat toisille selvempiä ja helpompia, kun taas joku toinen ei ole ikinä kuullutkaan niistä. Näissä tilanteissa mielestämme korostuu vapaaehtoisuus. Jokainen voi itse päättää osallistuuko toimintaan. Toiminta voisi olla edelleen pääasiassa äitien omien toiveiden pohjalta toteutettavaa, jolloin tarve on aina suunnattu jollekulle maahanmuuttajakotiäideistä.

8 POHDINTA

Pohdintaosuudessa käsittelemme ensin opinnäytetyön eettisyyttä. Tämän jälkeen pohdimme opinnäytetyön tekoa, tulosten luotettavuutta sekä omaa oppimista.

8.1 Eettisyys

Tutkimusaiheen valinta on eettinen ratkaisu. Tutkimuskohteen tai ongelman valinnassa kysytään, kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan ja miksi tutkimukseen ryhdytään. Tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden kohtelu on selvitystä vaativa tehtävä. Kun tutkimus kohdistuu ihmisiin, on erityisesti selvitettävä, miten henkilöiden suostumus hankitaan, millaista tietoa heille annetaan ja millaisia riskejä heidän osallistumisensa sisältyy. (Hirsjärvi ym. 2006, 26.)

Kulttuurieroista johtuvat väärinkäsitykset voivat vaikuttaa tutkimukseen jo ennen haastattelun alkua. Esimerkiksi tilanne, jossa haastateltava antaa suostumuksensa haastatteluun, eikä välttämättä ymmärrä mihin on suostumassa. Mikäli haastateltavalle jää epäselväksi tutkimuksen tarkoitus ja tutkijan motiivit, kulttuurierojen huomioon ottaminen nousee tärkeäksi tutkimuseettiseksi kysymykseksi. (Ruusu vuori & Tiittula 2005, 83.)

Kuulan (2006, 61) mukaan ihmisten itsemääräämisoikeutta pyritään kunnioittamaan sillä, että ihmisille annetaan mahdollisuus päättää halustaan osallistua tutkimukseen. Tämän onnistumiseksi heidän tulee saada riittävästi tietoa tutkimuksesta. Tutkittavalle täytyy kertoa perustiedot tutkimukseen liittyvistä asioista sekä saadun tiedon käytettävyydestä.

Opinnäytetyömme kohteena olivat maahanmuuttajakotiäidit. Kerroimme heille opinnäytetyömme tarkoituksesta ja tavoitteesta, minkä toivoimme luovan luottamuksellista ilmapiiriä. Haastateltavilta kysyimme luvan haastatteluun. Kerroimme olevamme vaitiolovelvollisia ja noudattavamme sitä. Haastattelusta etukäteen kertominen ja haastattelulomakkeeseen etukäteen tutustuminen lisäsivät osaltaan myös tutkimuksen luotettavuutta. Äidit saivat miettiä mahdollista osallistumisestaan haastatteluun viikon ajan eli he saivat itse päättää osallistumisestaan.

Totuuden etsimistä ja tiedon luotettavuutta ilmentävät normit ohjaavat tutkijoita. Heidän tulisi noudattaa tieteellisen tutkimuksen menetelmiä ja esittää luotettavia tuloksia. Tutkimus-

aineistojen keruu, käsittely ja asianmukainen arkistointi liittyvät olennaisesti tiedon luotettavuuteen. Normit ovat tärkeitä, kun ihmisiltä tai ihmisistä kerätään tietoja tutkimustarkoituksiin. (Kuula 2006, 28.)

8.2 Opinnäytetyöprosessin, tulosten luotettavuuden ja oman oppimisen pohdinta

Aloitimme opinnäytetyön aihealueen miettimisen 2007 vuoden alussa. Huomasimme, että olimme kiinnostuneet samoista ammatillisista aiheista. Molempien syventävien opintojen suuntautuminen terveydenhoitotyöhön vahvisti päätöstämme yhdessä työskentelyyn. Kiinnostuimme molemmat Maahanmuuttaja kotiäitinä projektista ja sen merkityksen tutkimisesta maahanmuuttajakotiäideille. Perehtyessämme aikaisempiin tutkimuksiin huomasimme, että kokemusta maahanmuuttajien kohtaamisesta on hyvin vähän. Terveysthuollon ammattilaiset kokivat jopa kauhunsekaisia tunteita kohdatessaan maahanmuuttajan.

Tutustuessamme Mama Tree toimintaan ja maahanmuuttajakotiäiteihin, huomasimme varauksellisuutemme maahanmuuttajia kohtaan vähentyvän. Tämä johtui siitä, ettemme aiemmin olleet tekemisissä maahanmuuttajien ja heidän kulttuurinsa kanssa. Maahanmuuttajakotiäidit ottivat meidät lämpimästi vastaan ja toivottivat tervetulleeksi. He olivat hyvin huomaavaisia ja ystävällisiä. Pääsimme tutustumaan heidän kulttuuriinsa, kuten ruokiin, ruokailutapoihin, terveydenhoitoon sekä erilaisiin juhlatapahtumiin. Maahanmuuttajakotiäidit olivat valmiita jakamaan meille omastaan, kuten tarjoamaan itse kustantamiaan ja valmistamiaan ruokia. Tällainen ystävällisyys ja vieraanvaraisuus tekivät meidät aluksi jopa hämmentyneiksi.

Mama Tree cafessa ollessamme toimimme välillä sivusta seuraajina ja välillä aktiivisemmin osallistuen. Havaintojemme perusteella meille muodostui kuva Mama Tree -toiminnasta. Oli mielenkiintoista nähdä, miten maahanmuuttajakotiäidit kokevat toiminnan ja tukevatko heidän ajatuksensa meidän tekemiämme havaintoja.

Oli tärkeää ottaa opinnäytetyötä tehdessämme huomioon maahanmuuttaja kotiäitien kulttuurista johtuvat eroavaisuudet muun muassa tavat ja tottumukset. Esimerkkinä tapojen erilaisuudesta se, että Suomessa kaikki dokumentoidaan paperille, kun taas kohderyhmämme ihmiset ovat tottuneet kommunikoimaan suullisesti.

Hirsjärven & Hurmeen (2008, 184) mukaan haastatteluvaiheen laatua voi parantaa huolehtimalla siitä, että tekninen välineistö on kunnossa ja tallentamiseen tarkoitettua materiaalia saatavilla. Koimme työssämme haastattelumateriaalin manuaalisen tallentamisen selkeäksi tavaksi tallentaa saatu materiaali. Toisen meistä haastatellessa maahanmuuttajakotiäitejä toinen ehti hyvin kirjoittaa kaikki vastaukset ylös paperille. Tämä johtui siitä, että useiden äitien kielitaito oli puutteellista ja puheen tuottaminen hidasta. Meidän ei tarvinnut keskittyä sähköä tarvitseviin tallenteisiin, eikä pelätä, etteivät ne toimisi. Työnjako haastateltaessa lisäsi myös luotettavuutta, koska kontakti haastateltavaan säilyi keskeytymättä koko ajan.

Erilliset haastattelua varten varatut tilat antoivat jokaiselle äidille mahdollisuuden rauhalliseen haastatteluhetkeen. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta erillinen huone on tärkeä asia, koska näin haastateltavat voivat rauhassa ja luottamuksellisesti kertoa omat mielipiteensä.

Haastattelut sujuivat etukäteen suunnitellun aikataulun mukaisesti. Saimme kaikilta tutkimukseen osallistuvilta maahanmuuttajakotiäideiltä vastaukset kaikkiin esitettyihin haastattelulomakkeen kysymyksiin. Vastauksien saaminen kattavasti kaikkiin kysymyksiin oli tärkeää tutkimuksen onnistumisen ja luotettavuuden kannalta. Haastattelun jälkeen monet maahanmuuttajakotiäidit olivat yllättyneitä ja iloisia haastattelun ”helppoudesta”. Moni kertoi jännittäneensä osallistumistaan ja sitä, osaisiko kertoa meille vastaukset esitettäviin kysymyksiin. Moni maahanmuuttajakotiäideistä halusi kertoa meille myös muita, henkilökohtaisia asioita varsinaisen haastattelun jälkeen. Esille nousi erilaisia asioita kotoutumisen vaikeudesta, työllistymisestä, toimeentulosta ja selviytymisestä vieraassa maassa. Moni toi esille huolen entiseen kotimaahan jääneistä sukulaisista eli vanhemmista tai omista lapsista. Myös kuolleet tai kadonneet sukulaiset ja ystävät toivat tunteet pintaan. Olikin sääli, että jouduimme monen haastateltavan kohdalla lopettamaan antoisan keskustelun ajanpuutteen vuoksi.

Haastattelussa saadut vastaukset olivat pitkälti sen suuntaisia, mitä odotimme. Vastaukset olivat hyvin positiivisia. Osasimme odottaa positiivisia vastauksia, koska olimme tutustuneet Mama Tree toimintaan ja äiteihin aiemmin. Olimme aistineet Mama Tree toiminnassa mukana ollessamme lämpöä ja iloisuutta, joka osallistujista oli selvästi nähtävissä. Useita toiminnan kehittämisideoitakin saimme kirjattua, vaikka yleensä haastateltavat olivat tyytyväisiä toiminnan monipuolisuuteen.

Mama Treessa solmitut ystävyysuhteet olivat äideille tärkeitä, koska ne olivat monille ainoita sosiaalisia kontakteja toisiin kotiäiteihin uudessa kotimaassa. Myös ohjaajilta saatu tuki ja tur-

va koettiin korvaamattoman tärkeäksi arkipäiväisten asioiden hoitamisessa. Oli ihanaa huomata, miten tärkeäksi Mama Tree -ohjaajat koettiin maahanmuuttajakotiäitien parissa. He tekevät arvokasta työtä. On tärkeää, että Mama Tree -projektilla on palkatut ohjaajat, jotka toimivat mukana kokopäiväisesti ja pystyvät antamaan työlle täyden panostuksensa. Toisena tärkeänä tekijänä toiminnalle ovat vapaaehtoistyöntekijät. Vapaaehtoistyöntekijöiden mukana olo mahdollistaa toiminnan monipuolistumisen erilaisten ideoiden pohjalta sekä toiminnan laajentumisen.

Tämän opinnäytetyön tekeminen antoi meille valmiuksia kohdata eri kulttuureista tulevia ihmisiä. Meillä on laajempi näkemys erilaisista taustoista ja olosuhteista, joista maahanmuuttajat Suomeen tulevat. Taustojen ja vaikeiden asioiden tiedostaminen auttaa meitä tulevana terveydenhoitajina ymmärtämään ja auttamaan konkreettisesti maahanmuuttajia. Pystymme suunnittelemaan työskentelymme heidän tarpeidensa mukaisesti. Eri kulttuurista tulevalla ihmisellä voi olla erilainen käsitys terveydestä ja sairaudesta suomalaisiin verrattuna, joka voi vaikeuttaa yhteistyötä. Terveydenhoitajan tulee tiedostaa näitä eroavaisuuksia ja kunnioittaa niitä. Eri kulttuurien tunteminen edellyttää tiedon hakemista aktiivisesti.

Saimme konkreettisesti tietää, miten vaikeaa ja elämää mullistavaa omasta kotimaasta poislähteminen voi olla. Monilla aikaa oli ollut vain muutama minuutti jättää hyvästit kodille ja mahdollisesti osalle perhettä. Tietoisuutta siitä, että ei voi mahdollisesti koskaan palata takaisin kotimaahansa, oli monelle maahanmuuttajakotiäidille edelleen raskas käsitellä. Lisäksi kotimaassa koetut levottomuudet olivat jääneet useiden äitien mieleen. Näistä syistä on erityisen tärkeää, että me tulevana terveydenhoitotyön ammattilaisina pystymme huomioimaan maahanmuuttajien kohdalla kokonaisuuden ja toisaalta tietyt erityistarpeet.

Työn tekeminen oli hyvin antoisaa. Huomasimme taas, kuinka hyvin meillä on asiat täällä Suomessa ja miten hyvät mahdollisuudet meillä on auttaa maahanmuuttajia. Kaikki on kiinni auttamisen halusta ja ihmisten tahdosta. Olemme hyvin kiitollisia ja lämmöllä muistamme kaikkia tutkimukseemme osallistuneita maahanmuuttajakotiäitejä.

Opinnäytetyömme pohjalta nousi esiin jatkotutkimusaiheita. Tehdessämme haastattelut keväällä 2008, Mama Tree -projekti oli toiminut vasta vuoden verran. Jatkotutkimusaihe voisi olla uusi haastattelu siinä vaiheessa, kun Mama Tree on toiminut jo parin vuoden ajan. Vastaukset voisivat olla jo hyvinkin erilaisia ja haastateltavien otos voisi olla suurempi. Toiseksi jatkotutkimusaiheeksi nousi Mama Tree -projektin vertaaminen johonkin toiseen vastaavan-

laiseen äiti –lapsitoimintaan. Olisi mielenkiintoista tietää, olisivatko vastaukset samankaltaisia kuin tekemässämme opinnäytetyössä.

LÄHTEET

- Alitolppa – Niitamo, A., Söderling, I. & Fågel, S. 2005. (toim.) Väestöliitto. Olemme muuttaneet – Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Vammalan kirjapaino Oy.
- Antikainen R. & Kortelainen S. 1998. Perhekahvilassa käyvän kotiäidin voimavarat, jaksaminen ja arvostus. Opinnäytetyö. Kajaanin ammattikorkeakoulu.
- Enoranta, T. Mäntyranta, H. & Leppänen, L. 2007. Tue turvapaikanhakijan toimintaa – hyvät käytännöt. Tampere: Cityoffset Oy.
- Hakala, J. 2004. Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille. Tampere: Tammer – paino Oy.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2006. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus.
- Hynninen, P. Kankkunen, T. Lahelma, E. Lappalainen S. & Tolonen, T. 2007. Etnografia metodologiana: lähtökohtana koulutuksen tutkimus. Tampere: Vastapaino
- Koski, P. (toim.) 2007. Hoitotieto. Monikulttuurinen perhevalmennus. Helsinki. Edita Prima.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. 493/1999.
- Martikainen T. & Tiilikainen M. (toim.) 2007. Väestöliitto. Maahanmuuttajanaiset: kotoutuminen, perhe ja työ. Helsinki.
- Metsämuuronen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet.. Viro: Jaabes OU.
- Miettinen, S. 1997. Monikulttuurista Suomea rakentamassa. Sosiaalipolitiikan laitoksen tutkimuksia. Tampereen yliopisto.
- Mikkola, M-R. 2003. Koti lapsen paras paikka? – Kotiäitien perusteluja valinnalleen. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden ja opettajakoulutuksen yksikkö.

MLL. 2007,a. Mama Tree - maahanmuuttaja kotiäitinä projekti lehtinen.

MLL. 2007, b. Maahanmuuttaja kotiäitinä toimintasuunnitelma.

Nevalainen, H. 1992. Monikulttuurisuus ja vähemmistöjen oikeudet – seminaari. Suomen Unesco – toimikunnan julkaisuja No: 62Helsinki. Valtion painatuskeskus.

Opetusministeriö. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopintopisteet. Opetusministeriön työryhmän muistioita ja selvityksiä 2006: 24.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Haastattelu. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere. Tammer – Paino Oy.

Tervonen, M. 2008. Maahanmuutto ja uudet vähemmistöt teoksessa Suomalaisen arjen historia – Hyvinvoinnin Suomi. Porvoo. WS Bookwell Oy.

Työministeriö. 1997. Maahanmuuttajanaiset Suomessa. Työhallinnon julkaisu 178.

SÄHKÖISET LÄHTEET

Eduskunta 1999. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493> (viitattu 8.10.2007.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2006, a. Mama Tree.

<http://kainuunpiiri.mll.fi/toiminta/mamatree-projekti/> (viitattu 5.10.2007.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2006,b. Mannerheimin Lastensuojeluliitto on kansalaisjärjestö, joka edistää lapsen oikeutta hyvään ja onnelliseen lapsuuteen.

<http://www.mll.fi/toiminta/> (viitattu 5.10.2007.)

LIITTEET

1 Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta (tavoitteet, määritelmät, soveltamisala)

2 Tutkimussuostumus

3 Mama Tree tutkimusvastausten kategorioiden muodostuminen

LAKI MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTTAMISESTA 9.4.1999/493

1 §***Lain tavoitteet***

Tämän lain tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnan vapautta toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien keskeisten tietojen ja taitojen saavuttamista, sekä turvata turvapaikanhakijoiden välttämätön toimeentulo ja huolenpito järjestämällä turvapaikanhakijoiden vastaanotto.

2 §***Määritelmät***

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *kotoutumisella* maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä tavoitteena osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen; sekä
- 2) *kotouttamisella* viranomaisten järjestämiä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja mahdollisuuksia.

3 §***Soveltamisala***

Kotouttamista tukevien toimenpiteiden piiriin voi kuulua Suomeen muuttanut henkilö, jolla on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa.

Turvapaikanhakijoiden vastaanoton piiriin kuuluu Suomessa ulkomaalaislain (378/1991) 30 §:n perusteella turvapaikkaa hakenut henkilö, kunnes hänelle on myönnetty oleskelulupa tai hänen maasta poistamista koskeva asiansa on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu ja pantu täytäntöön.

Mitä tässä laissa säädetään pakolaisesta, sovelletaan myös henkilöön:

- 1) jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 31 §:n mukaan suojelun tarpeen vuoksi tai ulkomaalaislain 18 §:n 4 kohdassa tarkoitettua painavasta humanitaarisesta syystä; sekä
- 2) joka on pakolaisen tai 1 kohdassa tarkoitetun henkilön perheenjäsen tai muu omainen edellyttäen, että hänellä on ollut perheside pakolaisen tai oleskeluluvan saaneen henkilön kanssa ennen tämän maahantuloa Suomeen

Tutkimussuostumus

Hei!

Me olemme Miia Kauhanen ja Kati Koukkari.

Opiskelemme Kajaanin ammattikorkeakoulussa terveydenhoitajiksi. Teemme opinnäytetyömme Mama Tree - maahanmuuttaja kotiäitinä -projektista.

Haluatko, että me haastattelemme sinua tutkimustyöhömme?

Haastattelu on 7.4 ja 14.4.2008 Mama Tree -kahvilassa.

Tutkimuskysymykset ovat:

- Millainen Mama Tree sinusta on?
- Mitä siellä voi tehdä? Mitä haluaisit tehdä?
- Miksi sinä käyt Mama Tree -kahvilassa?
- Auttaako Mama Tree sinua? Millä tavalla? Miksi?

Kyllä, minua saa haastatella.

Miia Kauhanen ja Kati Koukkari saavat käyttää haastattelun tietoja opinnäytetyössään.

Henkilötietojani (nimi, osoite, ym...) ei kirjoiteta tutkimustyöhömme.

paikka ja aika

haastateltavan allekirjoitus

nimenselvennös

paikka ja aika

haastattelijan allekirjoitus

paikka ja aika

haastattelijan allekirjoitus

MamaTree tutkimusvastausten kategorioiden muodostuminen

Pelkistetyt ilmaukset	Alakategoriat
<p>1. Millainen Mama Tree sinusta on?</p> <p>Ihan mukava Hyvä Ystävällinen Iloinen Tärkeä Paljon kavereita Mukava Hauska Auttanut minua Sama kuin koti Iloisia ystävyksiä</p>	<p>Hyvä ja tukea antava kohtaamispaikka</p>
<p>2. Mitä siellä voi tehdä? (a)</p> <p>Käsityöt Olla vaan Paljon asioita Oppii paljon Neuloa Suomen kieli Leipominen Vapaata oleilua Oleilua lasten kanssa</p>	<p>Yhdessä oloa ja käsillä tekemistä</p>
<p>Mitä haluaisit tehdä? (b)</p> <p>Askartelua Oppia laittamaan suomalaisia ruokia Paljon erilaista Omia projekteja Yhteisiä asioita ilman pakkoa enemmän</p>	<p>Uuden tekemisen oppimista</p>
<p>3. Miksi sinä käyt Mama Tree –kahvilassa?</p> <p>Vaihdan maisemaa Ei rasismia Lapsikin oppii olemaan toisten kanssa Paljon ihmisiä Lämmin tunnelma Hyvä paikka Paljon ystäviä Tutustumista Hieno paikka Tämä on hyvä Opettaja hyvä Hyvä mieli</p>	<p>Suomenkielen oppimista edistävä ystävien kohtaamispaikka</p>

<p>Ystäviä tapaamassa Opettaa kaiken Koska en puhu suomenkieltä Tapaa eri kansallisuuksia Oppii kieltä Kurssikaverit kertoivat Hyvä paikka Monia naisia Opin erilaiset asiat Haluan erilaisia ihmisiä tavata Puhua suomen kieltä Lapselle uudet kaverit Tutustua ihmisten kanssa Suomen kielen oppiminen Ystävät Voi tulla lapsen kanssa juttelemaan</p>	
<p>4. Auttaako Mama Tree sinua? (a)</p> <p>Kyllä auttaa paljon En tiedä Joo, totta kai auttaa Auttaa puhumaan oppimisessa Kielen oppimisessa auttaa Kyllä Auttaa paljon</p>	<p>Paikka, joka auttaa</p>
<p>Millä tavalla? Miksi? (b)</p> <p>Neuvoo Opettaa Ottaa huomioon En jää yksin En ole yksinäinen Epäselvyyksissä saa apua Kielet Paljon asioita Puheen ymmärtäminen Retket/tutustumiset eri paikkoihin Hauskaa tekemistä Virkistys Opin puhumaan suomea Asiointiapua Tekemään kaikkea Oppimaan puhumaan suomea</p>	<p>Toiminnallista tukea</p>

Yläkategoriaksi muodostui: Sosiaalisen elinympäristön laajeneminen